

řoggle en diuen ---» Torre de l'Espanyol; «en el Coll de Rutx trobarem un altre *řoggle* que s'hi paren a dir una Salve» Vinebre. A tota aquesta part està molt afavorit el dim. *řogglét*, Granyena de les Garrigues; «Los Rengs és un *roglet* que hem dixat a la dreta pujant a la serra» Vinebre; «no tingue por: només hi ha fang en alguns *řoggléts*» (cami destrossat per les pluges) l'Albi; id. a Cabassers i a la Vilella Baixa, «*roglet*: rotllo o rodona» a Scala Dei (Arabia, *Misc Folk*, 151). També, és clar, el primitiu: «La collita? mal, ha plogut a *řoggles*» (uns llocs sí i altres no), Aitona. Al Sud de Lleida la línia entre aquesta forma i *řólle* segueix si fa no fa el curs del Segre, car a Alcarràs ja: «allí hi ha un *řoggle* que en diuen *Los Clots*»; més que indret precís és una zona: «Què és Vilanova de Pinyana? un poblet? —No és més que un *řoggle* de terme», ib (1964). Més dades encara en Krüger, *VKR* VII, 49.

No hi ha vacil·lació possible: *rogle* no és més que el resultat d'una evolució fonètica divergent de la de *ROTULU* > *rotle* en arribar a l'etapa *dl*, la dental es va mudar en *g*. De seguida ens recordem, és clar, del pas de *T'L* a *CL* en llatí vulgar (*VETULUS* > *VECLU*, *ARISTULA* > *ARISCLA*; més enllà veurem *rull* *ROCLU* < *ROTULU*). En el cas de *MODULUM* hi ha un fet paral·lel: *moggle* per 'motllo', en aquest amb molta menys extensió (tanmateix veg *MOTLLO*, i la citada nota de Krüger) Es poden veure les raons que dóna Jud, en *VRom* II, 300-301, per a una posició escèptica enfront d'aquest canvi fonètic, però no les trobo convincents. N'hi ha algun testimoni en el nostre cas fora del català, però només esporàdic. A la Basilicata *rokkja* f. «gruppo, circulo di persone», amb -*ə* que sembla venir de -*A* (*ZRPh*, xxxviii, 276). En llengua d'oc en tenim proves en una sola font, però molt repetides: *rogle*, quatre cites, amb variant *rocle* (un cop) i *rocgle* (un cop) per a «ròle, écrit, rouleau» en els *Comptes Consulars de Riscle*, text gascò de mj S. xv (*PSW* VII, 371), d'aqueixa vila de l'Armanhac, situada en el dept. del Gers, quasi a l'angle amb els Alts-Pirineus i les Landes.

Verament és xocant l'isolament en què resta tot això, car no n'he trobat cap altra dada antiga ni moderna en gascò ni en tota Occitània, però la repetició i les tres variants no permeten dubtar que es tractés d'una forma real. No seria objecció vàlida contra aquesta explicació fonètica el fet que -*CL*- aquí no va passar a -*yl*- com en el cas de *VETULU* > *VECLU* > *veyl*. No cal recórrer a un tractament fonètic mig-savi: el que hi hagué aquí és que la influència del primitiu *ROTA* i *ROTULARE* actuà de fre contra un tractament massa evolutiu. També en *SPATULA* > *espatlla* i en bastants més l'evolució de -*T-L*- restà travada per la influència de *SPATHA*; en el cas present no hi hagué una acció de trava tan enèrgica, però n'hi hagué prou per retardar molt el pas de *T'L* a -*CL*- fins a un moment en què ja era massa tard perquè la -*C*- es pogués vocalitzar en *y*. Si això no va passar en *ROTULU* > *RÖCLU* > *rull*, ni en *ROTULARE* > cast. *arrojar*, és justament perquè aquests estaven tan distanciat

ticament de *ROTA*, que la influència d'aquest no pogué torbar el procés. Justament, doncs, aquesta oposició és la millor corroboració de l'explicació fonètica de *rogle*.

DERIV: *Roglet* no és menys corrent en el P. Val.; cf. la vella dita tòpica: «Jesús, Patraix, / l'Alqueria de Baix, / i Burguet: / tot està en un *řoglét*», Patraix; en un poble de més al Sud. «La Bastrera és un *roglet* que hi ha entre la Serra C i l'Engolidor» En aquests diminutius, no essent postònic el grup -*gl*- la pronúncia fricativa té més extensió: «hi ha allí un *roggli* (després *roglí*) que li diuen ---» Xeresa, «Les Eretes no és més que un *řogliu*» Pedreguer (1962). *Roglar*: «Aquells tres masos estan *řogllats* a la Bassa 'n Surco» 'agrupats entorn d'ella, enronant-la' Les Useres (1961); «els pastors han de "*rogclar* el ramat"; «van antrar una dotzena d'hòmens forçuts, armats fins a les dents, tots *roglaven* amb un de la colla, que portave un saquet al coll» ['s'hi agrupaven'] Plluis Pallarès (*Pastors i Tempestes*, p. 6, *Els Pastors i les Estrelles*, p. 143) *Roglada* 'zona de terme bastant extensa': «Los Plans és tot una *řoglada* que hi ha entre els dos barrancs» Ginestar d'Ebre, id a Flix (1935-6); «La Rotxa és tota una *řogla*». *Arroglar-se* 'fer-se en un rogle' Ga. Girona (*Vocab Maestrat*). *Enroglar* (-*tgl*-) «enrotllar, voltar una cosa», Porcioles (V. d'Àger, 36). «Eren *enřogllats*: els trobàvem de seguida» Castissent (1956).

El descendent de *ROTULUS* prengué, d'altra banda, un sentit diferent: una massa de pedra rodoladissa. Ja hem vist amunt algun cas de *rollo* 'palet de riera'. Sobretot fou per designar el cilindre de pedra usat per a les eres. Els usen per passar-los per damunt dels cereals i triturar-ne o desgranar-ne les espigues. A Montixelvo baten amb un *řugló* de pedra (1962). Altrament, potsen per fer-los servir de corrons o roleus damunt terra o pedra: «en els Algepsars anaven amb *řuglóns* a batre l'algeps» Simat de Valldigna La pedra o corró d'un molí d'oli o sigui la mola de damunt, a Atzeneta del Ma: uns dos kms. lluny del poble *el řegglóns*, perquè després d'usar-los amb aquest ofici els feren servir per empedrar-hi un tros d'eres (1961). Aquí hi ha, doncs, dissimilació *o-ó* > *e-ó*. En altres llocs hi ha propagació de la nasal en el plural: *rugglóns* > *řunglóns*. a Margalida (prop d'Alcoi) hi ha un lloc dit *Rungló* perquè hi havien posat un *rungló d'almàrsera* (1962), a Benasau, la Font de *řunglóns*. Si no m'enganyo en altres parts de la comarca usen el verb *ruglar* per l'acció de passar aqueixos corrons, d'on el carrer de la *Rugla* a Alzira, i l'indret dit *El Ruglaor* a Benifairó de Valldigna. A la vall d'Albaida: *La Rugla* figura en docs. de 1703, 1714 i 1744 com a nom de la «partida *Les Eres*, perquè és a l'era on s'usa *el rutgló*» (EmCasanova, en «*Agullent*, 1585-1985», pàgina 112).

Hi ha variant amb -*n*- Cap a la Marina s'ha extret de *ru(n)glar* una espècie de col·lectiu **runгла* per un paratge de còdols. A muntanya: *La Runгла* clapissa plena de còdols damunt Alcalà de la Jovada; L'Andragó és una caleta plena de *runгла*, que m'explicaren com «cudol reddó».